

Η ΑΘΛΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ ΜΑΣ

ΠΩΣ ΔΙΕΠΟΜΠΕΥΑΝ ΟΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΔΙΚΟΥΣ

Μιά σκληρή και απάνθρωπη συνήθεια. Ποιοί έμπορεύοντο. Γιατί... θύμωσε ο βασιλεύς! Τò μουντζούρωμα του καταδικευ. 'Ο... στολισμός! Γιουχαΐσμοι και μαστιγώσεις. 'Η γαϊδουροκαβαλλάρια. Τò μαρτύριο των άθώων τετραπόδων. 'Η διαδρομή. Κι' άπ' τò παλάτι. Οι δημόσιοι κήρυκες. Τι έτράβηξε ένας δυστυχισμένος ρήτορας. κ.τ.λ. κ.τ.λ.

ΠΩΣ σάς είχαμε ύποσχεθεί, σάς γράφουμε σήμερα για τò φρικτό μαρτύριο της διαπομπέσεως, στο όποιο υπέβαλαν τούς καταδικούς στο Βυζάντιο.

Άπο πού πήραν οι Βυζαντινοί τή συνήθεια αυτή, τί γινόταν σχετικάς σεις άλλες χώρες παλαιότερα και τί στην αρχαιότητα, θα σάς τò πούμε στο τέλος της ιστορίας αυτής, για να μπούμε σήμερα άπ' ευθείας στο θέμα μας.

Στο Βυζάντιο διεπομπέοντο κυρίως οι διαπράξαντες πολιτικά έγκλήματα, έγκλήματα δηλαδή καθοσώσεως και πράξεις, ή όποιες προκαλούσαν τήν όργή του βασιλέως. Κι' εκείνοι όμως που έλεγαν άπόως μιά γνώμη μη άρεστή στον βασιλέα, δυσάρεστη γι' αυτόν, τά ίδια υφίσταντο. Έπίσης διεπομπέοντο οι καταγγελλόμενοι επί μαγεΐα, άστρολογία, κακοποιήσεως νεανίδων και δι' άλλας σχετικάς άνηθίκους πράξεις.

'Η έξευτελιστική τελετή της πομπέσεως—άν μπορεί να δνομαστί τελετή ο φρωάδης και άπάνθρωπος αυτός διασπομός ενός ανθρώπου, τò κομπολόγι αυτό των βασανιστηρίων και των άρχαιοτήτων—ή έξευτελιστική λοιπόν τελετή της πομπέσεως άρχιζε ως εξής:

Μετέφεραν δέσμον τόν καταδίκου στο πιο κεντρικό μέρος της πόλεως, στην πλατεία του Συντάγματος να πούμε, κ' εκεί, έν τώ μέσω χιλιάδων λαού δονομένου και φασκελώνοντος τόν άτυχή μάρτυρα, τόν υπέβαλαν πρώτα—πρώτα στον έξευτελισμό της κοινάς.

Τόν κούρευαν δηλαδή σύριζα ή τού ξύριζαν τò κεφάλι, τά γενεία, τά μουστάκια κ' αυτά τά φρούδια τής περισσότερες φορές. Σ' όλο αυτό τò διάστημα, ο λαός έχλεύαζε τò κακότιχο θύμα, γελούσε, ούριάζε, έπανηγύριζε.

Έπειτα ερχόταν ή σειρά τού μουντζουρώματος τού καταδίκου. Περιέχχαν δηλαδή τò πρόσωπό του με άφθονη μουντζούρα και κατόπιν τόν... στολίζανε. Τού κρεμούσαν δηλαδή στο λαϊκό διάφορα βρομερά άντικείμενα, τού τά φόρτωναν στον ώμο, τού τά φορούσαν στο κεφάλι. Τού κρεμούσαν στο λαϊκό μουντζουρωμένες χιτρές, πλεξίδες σκόδρον, έντερα και έντόσθια βοδιών και προβάτων.

Στο κεφάλι τού φορούσαν τής πιο πολλές φορές αυτή τήν κοιλιά τού βοδιού, άνοιγμένη στη μέση, μ' όλες τής άκαθαρσίες που περιείχε! 'Αλλά και άπο τά έντερα έσταζαν πάνω στον καταδίκου, και τόν καθιστούσαν φρικτόν και άηδέστατον στη θέα, άρθρον άκαθαρσίας και πλεμόνια και σπρότια ζώων τού κρεμούσαν στη μέση και στους ώμους.

Καθ' όλο αυτό τò διάστημα τού... στολισμού, ο δύστηνος καταδίκος έμαστιγοϋτο άνηλεύς.

'Αποϋ παιά έτελείονε τò τρομερό αυτό μαρτύριο της «μασκάρτας»—πώς άλλωθώς να τήν άποκαλέσουμε;— τού καταδίκου, έδίδετο διά βοής και σαλεύγγων, κρηγιών, σφριγγμάτων και τυμπανοκρουσιών τò σύνθημα τής έκπαήσεως.

Γιά να είνε τελεία ή διαπομπέσις, έπρεπε να παρελάση ο πομπέιμενος, στο χάλι που βρισκόταν, άπ' όλους τούς κεντρικούς δρόμους τής πόλεως. Νά τόν δούν όλοι οι καλοί πολίται, να τόν γιουχαΐσουν, να τόν λεμονοκλήσουν, να τόν ύλοφορτώσουν!

'Αλλοτε, ο πομπέιμενος υφίστατο όλες αυτές τής άμαρτίες ολόγυμνος, όποτε και έμουντζούρωναν κ' έχχαν με άκαθαρσίες όλο τού τò σώμα. 'Αλλοτε πάλι τού φορούσαν ένα κουρελιασμένο, φτωχικό φόρεμα. Κατόπιν, προκειμένου να γίνη τò ξεκίνημα τής «πομπής»—άληθινή πομπή και γάνα, όχι άσπεία—άνάγκαζαν τόν καταδίκου να καθάλλικη ένάνω σε ζώο. Τά ζώα, τά όποια έχρησιμοποιούντο στις περιπτώσεις αυτές, ήσαν μουλάρια, γκαμήλες, βόδια και γάιδαροι. Προάπντων γάιδαροι.

Και ο μόν πομπέιμενος κατάδικος είχε φταίξει σε κάτι, είχε συννομηθεί, είχε άτιμώσει, είχε έξοργίσει τόν αυτοκράτορα και υφίστατο—κατά τήν άντίληψη των άρχών τού καιρού εκείνου— τά έτίχειρα τής κακίας του.

Τò φτωχό όμως, τò άθώο και άγαθό ζώο που έχρησιμοποιείτο για τή φασαρία αυτή, σε τί έφταγε για να βασανίζεται έτσι άγρια; Γιατί πάθανε περίτου κ' αυτό ό,τι κ' ο άναβάτης του. 'Αν ήταν σκούρον χρώματος, τò έχχαν με άσβέστη. 'Αν ήταν λευκού, με μουντζούρα κ' άλλες άκαθαρσίες. Τού κρεμούσαν επίσης κ' αυτό στο λαϊκό διάφορα άηδη περιδέραμα και έφ' όσον έξυλοκοκίετο άνηλεύς καθ' όλη τή διαδρομή ο άνάβατης του, έτρωγε κ' αυτό, στο κεφάλι, στον τράχηλο, στα καπούλια, τής χρονιάς του τής κομποποικίας και τής ξυλιάς.

'Αν όμως, πάνω στις προετοιμασίες τού στολισμού και στο άγριο μαστίγωμα που τής συνώδεσε, συνέβαινε να λιποθυμήση ο καταδίκος ή να κατωστή άνικανός να καθάλλικη, τί γινόταν τότε; 'Εχαν ο λαός τò γλέντι του; 'Εμενε ή δικαιοσύνη άνικανοποίητος; Θεός φυλάξει!... 'Αν συνέβαινε τέτοιο πράγμα, ο βασανιστά τού καταδίκου δέν συγκινούνταν καθόλου. 'Εστελναν γρήγορα—γρήγορα, έφεραν επί τόπου ένα φρεΐο, έτριχχαν πάνω σ' αυτό τò θύμα τούς και τò πανηγύρι συνεχίζονταν.

Σπάνια όμως οι καταδίκου λιποθυρούσαν. Είχαν υπεράνθρωπη άντοχη οι φτωχοί αυτοί άνθρωποι. Τους φόρτωναν λοιπόν πάνω στο γάιδαρο, άφοϋ αυτός ήταν τής προτιμώσεώς των, και ή πομπή ξενιούσε.

'Εμπαρξ—έμπαρξ στην πομπή έπήγαινε ένας δημόσιος κήρυξ, ο όποιος διαλαλούσε τò έγκλημα τού πομπέιμενου. Π. χ.:

—Λαέ τής Πόλης... 'Ο καταδίκος έτούτσος πομπέεται σήμερα με τόν σκληρό αυτό τρόπο γιατί άμάρτησε φρικτά εις βάρος τής άτυχής κοπέλλας Εύφροσύνης, τήν όποια παράσυρε με γλυκόλογα και... τά λοιπά, και τά λοιπά... και ό,τιω καθεξής.

'Αλλες πάλι φορές, οι κήρυκες ήσαν δύο. 'Ενας έμπαρξ άπο τήν πομπή και ο άλλος πίσω—πίσω. Σκουΐανε δέ διαρκώς και οι δύο, όσο δυνατό μπορούσαν, για ν' ακούγονται μέσα στο χυλοισμό που γινόταν, άφρηγοίμενοι λεπτομερώς τήν πράξη τού καταδίκου.

Τήν πομπή συνώδεσε επίσης και δύναμις στρατιωτών.

Κάποτε μάλιστα τò ζώο, επί τού όποιου βρισκόταν ο πομπέιμενος, τò έσυρε κάποιος άλλος κατάδικος. 'Όπως είπαμε και παραπάνω, ή

πομπή περνούσε άπο τούς πιο κεντρικούς δρόμους και τήν άγορά. 'Όταν μάλιστα ο πομπέιμενος ήταν πρόσωπο που κατείχε οπουδαία δημοσία ή κοινωνική θέση, τότε τόν περνούσαν και μπρός άπο τ' άνάτορα ή άπο αυτόν τόν 'Ιπτόδρομο, όταν συνέβαινε να γίνωνται εκεί άγώνες και νάνα συγκεντρούμενα πλήθη λαού.

Καθ' όλη αυτή τή διαδρομή, ο κατάδικος έμαστιγοϋτο άπο τούς βασανιστάς του και έδέρετο άπο τόν λαόν άνηλεύς, δεχόμενος συγκρόνους κατά πρόσωπον «άσβόλην» (καπνιά) και άκαθαρσίες διάφορες.

'Όταν μάλιστα ο πομπέιμενος έτίχαινε να είνε εκ των έπαρξάντων τού Βυζαντίου άνδρών, τότε πλέον ή έναντίον του άγριότης έφτανε στο κατωρόφο τής.

Έλετε και τò σχετικό παράδειγμα; 'Ιδού; 'Επί Μιχαήλ Παλαιολόγου διεπομπέθη ο περίφημος οήτωρ 'Ολοβώλος. Πώς ξέρετε τί φράσι τού ξέφρυγε τού δυστυχούς, φράσις όχι ευχάριστη στον αυτοκράτορα, πάνω σε καμιά ρητορική του έξερασι... Κατά τή διαπομπέσι του λοιπόν, ο λαός τόν χτυπούσε με σηκότια προβάτων στο στόμα... «'Η πασι προβάτων κατὰ στόμα έπύπετο συνεχές στερον», γράφει ο Βυζαντινός χρονιογράφος.

'Αλλά δέν θα σταματήσω εδώ. Θά τά ξαναποιήσω.

Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ

